

Kutub Şahi Hanedanlığı'nın Başkenti Golkonda'da**Fars Dili ve Edebiyatı****Berna Karagözoğlu*****ORCID: 0000-0001-7867-4724****Öz**

Hamedanlı Türkmen bir aileden olan, 1496'da Kutbu'l-Mülk unvanını alan Sultan Kuli, Hindistan'ın Güneyindeki Dekken bölgesinde önce Behmenîlerin hizmetinde bulunmuştur. Telangana Eyaleti Valisi olduktan sonra da 1512'de bağımsızlığını ilan ederek, Golkonda Hanedanlığı'nı kurmuştur. Bölgenin yönetimi Muhammed Kuli'den sonra Muhammed Kutub Şahi ile devam etmiştir. Babürlü Hanedanlığı 1526-1837'de Hindistan'ın kuzey kesiminde varlığını ortaya koyarken, Kutub Şahi Sultanlığı 1512-1687'de Hindistan'ın Güney bölgelerini yönetmiştir. Bölgede Hintçe ve çok sayıda mahalli dilin yanı sıra Farsça da konuşulmuştur. Kuzey Hindistan'da kurulan devletler, Farsçaya ayrı bir ilgi duymuş hatta Farsçayı resmi devlet dili olarak kabul etmişlerdir. Fars asıllı devlet olan Behmenîlerin yıkılışıyla da Güney Hindistan'da, Kutub Şahiler döneminde bölgede hali hazırda konuşulmakta olan Farsçayı öğrenerek geliştirmişlerdir. Genel olarak Hindistan'da kullanılan dillere ve Farsçanın bölgede kullanımına bakıldığında özellikle Türklerin yönetimde olduğu dönemlerde Farsçanın gelişimi için gerekli desteğin saray tarafından verildiği görülmektedir. Süreç içerisinde yönetimler, saraylarına İran'dan şair, yazar mutasavvıf ve çok sayıda bilim adamını davet etmiş, yapılan çalışmalar neticesinde Farsça, Hindistan genelinde hızla tanınıp yayılmıştır. Kutub Şahi Sultanlığı'nın başkenti olan Golkonda ise bir kültür merkezi kimliğine bürünerek edebî çalışmalara ev sahipliği yapmıştır. Çalışmamızda Kutub Şahiler dönemindeki Fars dilinde kaleme alınmış eserlerin tanıtımı ve Farsçanın kullanımı anlatılmaya çalışılırken, Dekken eyaleti için önem arz eden Golkonda şehri hakkında genel olarak bilgilendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Golkonda, Kutub Şahiler, Farsça, Hindistan, Dekken**Gönderme Tarihi:20/07/2018****Kabul Tarihi:21/08/2018**

* Dr. Öğrt. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü, E-Posta: brnkrzgl@gmail.com

Persian Language and Literature In Golconda, The Capital City Of Qutb Shahi Dynasty

Abstract

Sultan Quli was from a Turkmen family of Hamedan and received the title of Qutb-ul-Mulk in 1496. He was first served to the Bahmanis in the Deccan region in the south of India, became the Governor of Telangana State and declared independence in 1512 and established the Golkonda dynasty. After Muhammad Quli, the region was ruled by Muhammad Qutb Shahi. Baburlu Dynasty was ruled in the northern part of India in 1526-1837, while Qutb Shahi Sultanate ruled the southern regions of India in 1512-1687. Beside Hindi and other several local languages, Persian was also spoken in the region. The states established in the north India had a special interest in Persian and even accepted it as their official language. After the dismemberment of the Bahmani Sultanate, Persian language was already widespread in the region and developed further in the southern India during the period of Qutb Shahi. when we look at the languages used in India and the situation of Persian in the region in general, it is seen that the palace provided necessary support for the development of the Persian, especially during the periods when the Turks were in control. Throughout this period, the rulers invited Iranian poets, writers and religious scholars and many scientists to their palaces, and as a result of their work, Persian was quickly recognized and spread throughout India. Golconda, the capital of the Qutb Shahi Sultanate, became a cultural centre and hosted literary events. In our study, we will examine and try to explain the works written in Persian language and use of Persian language during the period of Qutb Shahi Sultanate, but at the same time, we will provide some information about the city of Golconda, which was important for the state of Deccan.

Keywords: Golconda, Qutb Shahi Sultanate, Persian, India, Deccan

Received Date: 20/07/2018

Accepted Date: 21/08/2018

персидский язык и литература в столице султаната династии кутб-шахи голконде

Резюме

Основатель династии Голконды Султан Кули происходил из тюркской семьи родом из Хамадана. В 1496 году он получил титул Кутб-уль Мульк, состоял на службе деканского государства Бахманидов на юге Индии и был правителем области Телангана. С объявлением независимости в 1512 году он основал собственную династию Голконда. Его последователем стал Мухаммед Кутб-Шахи. В то время, как Империя Великих Моголов существовала на севере Индии только в 1526-1837 годах, Султанат Кутб-Шахи на юге страны уже вел свое существование с 1512 до 1687 года. Наряду с хинди в регионе говорили на многочисленных местных диалектах и персидском языке. Государства на севере Индии проявляли немалый интерес к персидскому, принимая его за официальный государственный язык региона. С развалом государства Бахманидов, которое имело персидское происхождение, на юге Индии со времен Кутб-Шахи стали изучать и развивать сейчас находящийся в обороте фарси. В целом, при исследовании использования персидского языка в регионе и других языков Индии, выясняется, что именно при правлении тюркских династий развитие данного языка получило наибольшую дворцовую поддержку: во дворец из Ирана приглашались поэты, мутасаввуфы и многочисленные ученые. В результате проделанных трудов фарси стал стремительно распространяться по всей территории Индии. Столица Султаната Кутб-Шахи Голконда считалась культурным центром страны, и именно здесь были созданы многочисленные литературные труды того времени. Наше исследование посвящено представлению произведений, написанных на фарси во времена Кутб-Шахи, и правилам использования персидского языка, для чего даются также и краткие сведения о городе Голконда, который имел большое значение для области Декан.

Ключевые слова: Голконда, Кутб-Шахи, фарси, Индия, Декан

Получено: 20/07/2018

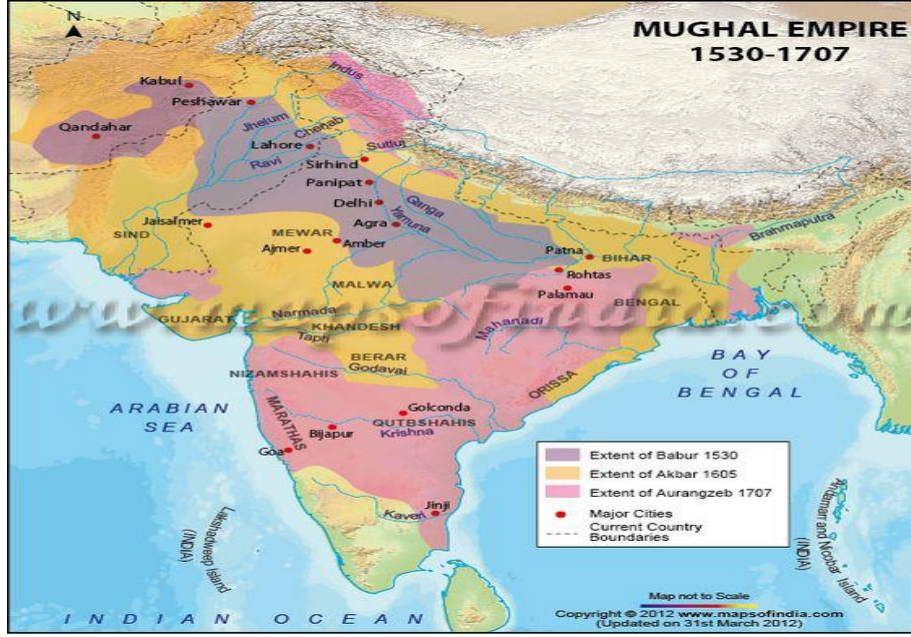
Принято: 21/08/2018

Giriş

İslâm ve Hindu kültürlerinin sentezinden yeni bir üslûp oluşturan Kutub Şahiler, İbrâhim Kutub Şah döneminde, İslâmî hükümdârlık alâmetlerinin yanında Hint sembollerini de kullanmıştır. İki kültür arasındaki karşılıklı etkileşim sonucunda Dekken bölgesinde Dakhini (Dakhni) adı verilen yeni bir dil doğmuştur. Haydarâbad'daki bahçeler, çarşılar, saraylar bu iki kültürün birleşiminden doğan tarzın özelliklerini yansıtmaktadır. Golkonda ise mücevherat işlemeciliği ve ticareti ile devletin en önemli gelir kaynaklarından birini barındıran alt kıtada oldukça şöhret kazanan Kutub Şahilerin Şîliği muhtemelen İran'da benimsediği düşünülürse Hindistan'a geldiklerinde Sultan Kuli idaresinde tamamıyla Şîf mezhebine geçmiş oldukları tahmin edilmektedir. Bu nedenle Sünnî devletlerle ilişkilerinde zaman zaman sorunlar meydana gelmiştir. Bâbürlüler de mezhep yüzünden Kutub Şahiler'e karşı olumsuz bir davranış içinde olmuş, onlar için Kutub Şah yerine Kutbü'l-Mülk tabirini kullanmışlardır.¹

Kuli Kutub Şah, 1518'de Behmenî Sultanlığı'ndan bağımsızlığını ilan ettiğinde, Kutub Şahi Hanedanlığını kurmuştur. Hanedanlık ard arda gelen padişahlar ile de zaman içinde genişlemiştir. Golkonda Hanedanlığı ise 1590 yılında Haydarâbad'a taşınana kadar başkent olmaya devam etmiştir.

¹ Beksaç A. Engin, Hindistan'da Doğu Dekken Bölgesinde Hüküm Süren Bir Türk Hânedanı (1512-1687). Enver Konukçu 2002 senesinde TDV İslâm Ansiklopedisi'nin 26. cildinde, 500 numaralı sayfada yer almıştır. <https://Islamansiklopedisi.Org.Tr/Kutubsahiler> Cilt: 26; Sayfa: 500 Erişim Tarihi: 18.08.2018

Harita I²

Golkonda

Orta ve Güney Hindistan'daki Dekken platosunda 16. ve 17. yüzyıllarda Bicapur, Ahmadnagar ve Golkonda gibi güçlü devletler yer almaktadır. Gol konda (Yuvarlak biçimli tepe) veya Golla konda (Shepherd's Hill) olarak da bilinen Golkonda, Güney Hindistan'da bir kaledir. Haydarâbad'ın on bir kilometre Batısında yer almaktadır. Koh-i-Noor, (Hope Diamond) ve Nassak Diamond da dahil olmak üzere dünyanın en ünlü taşlarından bazılarını üreten madenleriyle tanınmıştır. Golkonda 14.ila 16. yüzyılda gelişen antik krallığa başkentlik yapmıştır. Hindistan'ın en görkemli kale komplekslerinden birisi olarak bilinmektedir.

Telugu, Oria, Hindu, Marathi, Kannada ve Tamil dillerinin konuşulduğu Golkonda o yüzyıllarda, Güney Batıda Adil Şahi Sultanlığı (Bicapur), Batıda Nizam Shahi Krallığı (Ahmed Nagar), Kuzeyde Moğol İmparatorluğu, Kuzey Doğu ve Bengal Körfezi'nde Gajapati Devleti (Orissa) ile çevrilidir.

Golkonda 1518-1687 yılları arasında yüz yetmiş yıl süreyle, yedi sultan tarafından yönetilmiştir. Tarih-i Firişte'de Sultan Kuli Kutub Şahi'nin Behmenî Devleti'nin hizmetine girişi ve Kutub Şahi devletinin kuruluşu ile ilgili bilgilere rastlanılırken; Tarih-i Kutub Şahi, Tüzük-i Ratu'l Mülk ve

² <https://www.mapsofindia.com/history/mughal-empire.html> Erişim Tarihi: 22.08.2018.

Karagözoğlu

Tarih-i Kutbiya isimli eserde bu konuda daha detaylı bilgilere ulaşılmaktadır. Tarihçiler Kutub Şahilerin Golkonda'nın idaresini ele geçirmesinden sonra Golkonda'yı dünyanın en meşhur ticaret merkezlerinden biri haline dönüştürdüklerinden de bahsetmişlerdir. H.K. Sherwani, A.M.Siddiqui, J.N.Sarkar, Richard gibi az sayıda akademisyen Golkonda'nın Kutub Şahi dönemi üzerinde durmuş ve bu konuda eserler yazmıştır. Bu eserler Kutub Şahi hükümdarlarının dönemlerinin genel ve siyasi tarihlerine değinmektedir.

Safevi dönemi İran'ında edebî çalışmalar içerik bakımından sınırlıdır. Ebebî ürünler daha çok dini konulardan oluşmaktadır. Bu dönemde İran'dan şair ve âlimlerin Golkonda'ya gelişi ile Farsça Golkonda'da konuşulmakta olan mahalli dillerle karışmıştır. Kutub Şahiler Golkonda'da kast, inanç ve renk gözetmeksizin sanatın, edebiyatın ve kültürün koruyucusu olmuşlardır.

Aşağıda Kutub Şahi Hanedanlığı'nın bünyesinde bulunan idari binaları ve eğitim merkezleri ile Golkondo Kalesi'nden görünümlere yer verilmiştir.

Foto I <http://hauntedindia.blogspot.com.tr/2014/06/golconda-fort-hyderabad.html>

Erişim Tarih: 15.08.2018

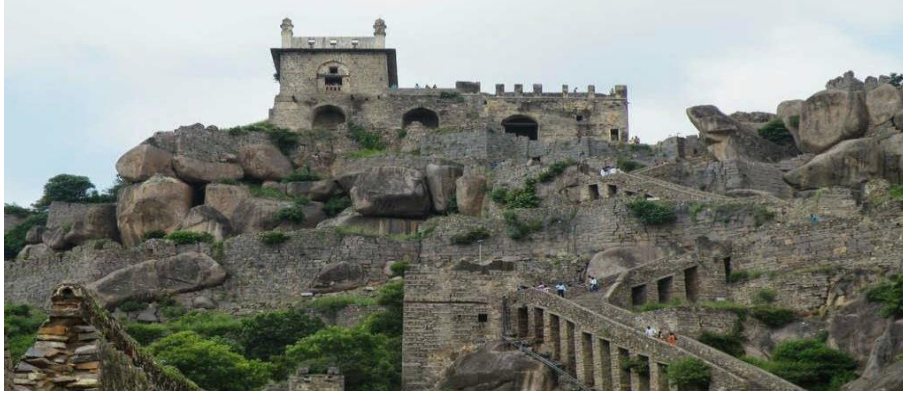

Foto II <http://hauntedindia.blogspot.com.tr/2014/06/golconda-fort-hyderabad.html> Erişim Tarihi: 17.7.2018

Foto III <http://nchsbands.info/2017/golconda.html>

Erişim Tarihi: 14.07.2018

Foto IV <https://plugon.us/travelblogger/golkonda-fort-28c91> Erişim Tarihi: 14.07.2018

Dekken sultanları da Hindistan'daki tıpkı diğer yöneticiler gibi şair, yazar, edip ve tarihçiyi desteklemiş sanatın ve sanatçının yanında yer alarak bölgede karma zengin bir kültürel yapının oluşmasını sağlamışlardır. Sufî yönüyle bilinen Ali Adil Şah, Müslüman ve Hinduların dinlere yönelik yaptıkları tartışmalara katılmış, padişah Ekber'in de daha önce yaptığı gibi sarayına Katolik misyonerleri davet etmiştir. Çağın meşhur Sanskritçe uzmanlarından Waman Pandit'i görevlendirdiği zengin bir kütüphaneyi kurmuştur. İbrahim Adil Şah II. (1580-1627) ise dokuz yaşında iken taca yükselmiş, fakirlerin arkadaşı olarak ün salmıştır. Müzikle derinden ilgilenen İbrahim Adil Şah, Hint müziğinde farklı makamları kompoze etmiş, Kitab-ı Nevruz isimli bir müzik kitabı hazırlamıştır. Yeni başkent yaptığı Nevruzpur'a çok sayıda müzisyenleri kalıcı olarak davet etmiştir.

Kutub Şahiler de tıpkı kendilerinden önceki yöneticiler gibi Müslüman ve Hindulardan yönetimde, askeriyede ve diplomatik alanlarda yararlanmışlardır. Ekber'in çağdaşı olan Muhammed Kuli Kutub Şah edebiyat ve mimariyle yakından ilgilenmiştir. Kendisi bölgenin yerel dillerinden Telugu, Dakhini Urduca ve Farsça şiirler yazmıştır. Kendisinin şiirlerde ilk laik düşünceleri tanıtan kişi olduğu söylenilmektedir. O Allah'ı ve peygamberi öven şiirleri dışında tabiat sevgisi, aşk ve çağının sosyal hayatından övgüyle bahsetmektedir. Kutub Şahi halkı kendisine duydukları saygı ve hürmetlerinden ötürü Kutub Şah anlamına gelen "*Malkibharam*" ismini vermişlerdir.

Kutub Şahi idarecileri Farsça ve Teluguca dillerini birlikte kullanmışlardır. Dakhini dili formundan gelişen Urduca ise yine aynı dönem gelişim göstermiş. Muhammed Kuli Kutub Şah'ın varisleri ve pek çok şair bu dönemde adapte edilen Urdu dilinde şiirler yazmıştır. Farsçaya ek olarak bu yazarlar Telugu ve Hintçe atasözleri, temalar ve sözcükleri bolca kullanmışlardır. Urduca daha çok Bicapur sarayında teşvik edilmiştir. Geleneksel ressamlar tarafından yapılan son araştırmalar Dekken'de Behmenî dönemine ait resim sanatının kullanıldığını göstermektedir. İbrahim Adil Şah döneminde şahın sanatsever kişiliğinden ötürü sanatı kapsayan dallar destek bulmuştur. İbrahim Adil Şah sarayında edebiyatta, resimde ve müzikte daima yetenekli kişilere öncelik vermiştir.³

Kuzey Hindistan'daki Türk nüfusunun Farsçaya olan ilgisi tarih boyunca devam etmiştir. Toprakların sınırları genişlemiş, Kuzey ve Güney

³ Satish Chandra Medieval India: From Sultanat to the Mughals Part – II s. 209-211.

Hindistan arasındaki ilişkiler gün geçtikçe güçlenmiş kültürel etkileşim devam etmiştir. Hılcı ordularının Dekken bölgesine yaptığı fetihler, edebî ve kültürel anlamda hızla Kuzeyi Güneye bağlamıştır.

Dekken eyaleti Behmenî Krallığı'nın parçalanması ile Adil Şahi, Kutub Şahi, Nizam Şahi, İmad Şahi ve Berid Şahi sultanlığı olmak üzere beş adet sultanlığa bölünmüştür. Bizim çalışma konumuz ise Kutub Şahiler dönemini kapsamaktadır.

Kutub Şahiler Döneminde Edebî Çalışmalar:

Fars Dili Ve Edebiyatının Genel Durumu (1512-1687)

Kutub Şahi Hanedanlığı'nın kurucusu Sultan Kutbu'l-Mülk (1518-1543) de sarayında ilmî faaliyetlere yer vermiştir. Fars asıllı yönetici ve soylularından oluşan saray, sanat ve bilime duydukları ilgi ile İran'dan akademisyen, şair, tarihçi ve sufileri davet etmiştir. Kutub Şahi hükümdarlarının çoğunluğu yüksek tahsil görmüş ve sanatın değerinden anlamıştır. Dolayısıyla yöneticiler paha biçilmez eserlerin ortaya çıkmasında katkı sağlamış ve kendilerinden geriye unutulmaz edebî miras hazinesi bırakmışlardır.

Hükümdarlar kültürel hizmetlere kendileri de bizzat nazım ve nesir eserleri ile katkıda bulunmuşlardır. Sultan Muhammed Kuli Kutub Şah (1580-1612) Dekkenî, Urduca, Farsça ve Teluguca şiirler yazmış ve kendilerinden sonraki nesillere büyük bir şiir koleksiyonu bırakmışlardır. Onların bilime, sanata ve bilhassa edebiyata duydukları derin ilgi bu alanlarda yapılan çalışmaları dönemleri boyunca canlı tutmuştur.⁴

Golkonda'nın elit ve soyluluklarının çoğunluğu İran'dan geldiği için, iki ülke arasında büyük bir kültür alışverişi gelişmiştir. İranlı şairler, tarihçiler, ulemalar, doktorlar ve diğer üst düzey meslek grubu mensupları Golkonda'yı ziyaret ettikten sonra orada yaşamayı tercih etmiş ve oraya yerleşmişlerdir.

İranlı göçmenler tarafından bölgede geliştirilen Fars edebiyatı Golkonda'nın en güzel yazılı sanatlarından biri olarak da kabul edilmektedir. İran'dan Golkonda'ya yapılan çok sayıda ulema göçü, Golkonda'daki Fars edebiyatı çalışmalarına şekil vermiş ve ayrıca zengin bir dini literatürün de

⁴ Satish Chandra, *Medieval India: From Sultanat to the Mughals, Part II*, (Har-Anand, 2009), s.210.

var olmasını sağlamıştır. Şîu ulemalar, Kur'an-ı Kerim, teoloji, içki, hukuk ve dua konuları üzerinde durmuş ve onları yorumlamıştır. Bunların yanı sıra Golkonda'daki İranlı araştırmacılar, felsefe, ahlâk ve mistisizm konularıyla yakından ilgilenmişlerdir. Böylece topluma önemli Yunan, Arap ve İran düşünürleri Fars edebiyatı aracılığıyla tanıtılmıştır. İranlı bilim adamları ve hekimler tıp, fizik, meteoroloji ve matematik alanlarına büyük hizmetler etmişler, tarihi belgelere gereksinim arttıkça tarih yazıcılığı çalışmalarını da başlatmışlardır. Özellikle bu alanda yapılan çalışmalarda siyasi ve kültürel yönler vurgulanarak sivil ve askeri halkın durumları ve ekonomiye dikkat çekilmek istenmiştir. İranlı akademisyenler çeşitli disiplinlerde uzmanlaşarak çalışmalarını yürütmüşlerdir. Kutub Şahi döneminde ansiklopedi yazımına gidilmiştir. Bu dönemde yazılan ansiklopediler, günümüz modern ansiklopedilerinden hiçbir yönde geri kalır durumda değildir. Ayrıca özel sözlükler derlenmiş ve kapsamlı gazeteler yayımlanmıştır. Resmî belgeler, tahviller ve çok sayıda Farsça kitabenin yazılımı İranlı akademisyenlerin, Golkonda'nın kültürel zenginliğinin artması için yaptığı katkılardan bazılarıdır. Hindistan alt kıtasının kültürel birikimi gözlemlenmek istendiğinde geçmiş dönemlerden günümüze gelen sadece mühürlere ve sikkelere dahi bakılsa Golkonda'nın köklü ve çoklu kültürü göze çarpabilmektedir.

İbrahim Kuli Kutub Şah (1550–1580) Telugu dilinde şiirler yazmış ve bu dilin gelişimini teşvik etmiştir. Haydarâbad şehrinin kurucusu olan Muhammed Kuli Kutub Şah (1580–1612) ise on beş yaşında tahta geçmiş otuz iki yıllık hükümdarlığı boyunca Arapça, Dakhnice, Teluguca ve Farsçayı desteklemiştir.⁵ Urduca ve Farsça şiirler yazan Sultan Muhammed Kuli Kutub Şah, şiirlerini "Külliyat-ı Kuli Kutub Şah" başlıklı divanında derlemiştir. Muhammed Kuli Kutub Şah, ilk Urduca divan sahibi olma özelliğine de sahip ayrıcalıklı bir şairdir. Dolayısıyla onun şiirlerinin Urdu dilinin edebî statü kazanmasındaki katkıları inkâr edilemez. Kutub Şah'ın divanı 1922'de Haydarâbad'da Dr. Abdul Hak tarafından bulunmuştur.⁶ Elbette eserin keşfi Urdu edebîyat tarihi açısından önemli bir kazanımdır.

İbrahim Kuli Kutub Şah, masal dinlemekten zevk alan elit kesimin yazdığı şiirleri öğrenme isteği duyan, ilahiyat ve din konularında sarayında tartışmalara sık sık yer veren bir yöneticidir. Bu dönemde yazılmış olan tarih yazıcılığı alanındaki önemli eserler Hurşah'ın Tarih-i Elçi-yi Nizâm

⁵ <http://www.poemhunter.com/mohammad-quli-qutb-shah/biography/> Safevi Erişim Tarihi: 11.07.2018.

⁶ Eaton Richard M. Social Life History Of Dekken The New Cambridge History Of India I · 8 A Social History Of The Deccan, 1300–1761 Eight Indian Lives S. 153 Cambridge University Press 2005.

Karagözoğlu

Şah'ı ve Şerif'in Mecma'ul-Akhbar'ıdır. Dönemin hükümdarının emri ile Molla Hüseyin-i Tabasi, avcılık ve avlanma üzerine bir broşür hazırlamış, Dakhini dili ve edebîyatı bu dönemde ivme kazanmıştır. Dakhini dilinin en eski şairleri Firoz, Mahmud ve Vechi'dir. Onlar Golkonda sarayının parlak isimleridir. Ayrıca sarayda Dakhini dilinin yanı sıra Telugu dili de öne çıkan dillerden bir diğeridir. Hükümdarın Telugu dilini bildiği, bu dilde şiirler yazdığı ve aynı dilde şiirler yazan şair ve akademisyenleri desteklediği bilinmektedir. Oğullarının eğitimleriyle ihtimamlı bir şekilde bizzat kendisi ilgilenen İbrahim Kuli, oğullarından Abdül Kadir'in başarılı bir hattat, Mir Hüseyin'in mantık ve felsefe alanında uzman, Muhammed'in edebî yönü gelişmiş bir şair olarak yetişmesine olanak sağlayan eğitim imkanlarını sağlamıştır. Oğullarından Ebu'l-Feth ise Kur'an-ı Kerim'i başarılı bir şekilde yorumlayabilen bir müfessirdir.

Şahın üçüncü oğlu olan Muhammed Kuli Kutub Şahi (1580- 1611) dönemi kültürel faaliyetlerin diğer dönemlere nispeten daha çok önem verildiği dönem olmuştur. Bu dönemde edebiyat ve mimari alanı oldukça gelişim göstermiştir. İran'dan Hindistan'a gelip yerleşen Mir Mümîn Esterâbadî, Muhammed Emin Şarestanî ve Allaâmeh İbni-i Hatun Mirza Muhammed Emin-i Şehristanî, Mirak Miun-i Sebzvâri, Rukna-i-Mesih, Siracu'd-din, Arif-i-Egi, Mir Muhammed Mümîn Adaât, Mir Mümîn Esterabâdî, Gıyasuddîn-i-İsfehanî, Mir Hasan-ı-Askerî, Hacı Abarkuhî, Mir Mecdüddin, Mahsin-i-Hamedanî, Mirza Muhammed Mukîm, Vahşi-i-Kaşânî, Hakim Ateşî, Şerif-i-Kaşânî, Mirza Razî Daniş sarayın dikkat çeken isimleridir. Tayfur Bestâmî'nin yazdığı Hakâyuku's-Selâtin en önemli eserlerinden biri olarak anılmaktadır. Fars edebiyatından bir hayli etkilenen Muhammed Kuli Kutub Şahi döneminde Farslaşmaya doğru bir yönelmenin varlığı söz konusu olmuştur. Genellikle gazel türünde şiirlerin temel konusu aşk olmuştur. Şiirler Türkçe, Farsça, Arapça, Urduca ve mahalli dillerde yazılmıştır.⁷

Şîi mezhebine tabii hükümdarların Kerbelâ şehitlerini unutmadıkları mersiye türünde şiirleri yazıldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra kasidelerin, rubailerin, mesnevi türünde yazılmış şiirleri de dönemin sevilen şiir türlerinden olduğu söylenebilir.

Kutub Şahi Hanedanlığı, Telugus'u yöneten ilk Müslüman hanedanlıktır. Telugu ulusunun, bir kısmı Müslüman yöneticiler tarafından

⁷ S. Sherwani, H.K.; Joshi, P.M History of Medieval Deccan (1295-1721) Volume II Published Under Authority of The Government of Andhra Pradesh 1974.

Karagözoğlu

yönetilirken (Telanagana Eyaleti) diğer kısmı Hindu yönetiminde olmak üzere iki ayrı yönetime bölünmüştür. Telangana Devletinin Müslüman yönetimi, Yeni Delhi'nin askeri müdahalesi (polis eylemi) ile 1955'te Haydarâbad Devleti'nin Hindistan Birliğine katılmasına kadar devam etmiştir.

Kutub Şahi Hanedanlığı; Kuli Kutub Şah (1518-1543), Cemşid Kutub Şah (1543-1550), Subhan Kuli (1550-1550) İbrahim Kutub Şah (1550-1580), Muhammed Kuli Kutub Şah (1580 -1612), Sultan Muhammad Kutub Şah (1612 -1626), Abdullah Hüseyin Kutub Şah (1612 -1658), Ebul Hasan Tana Kutub Şah (1658-1687) tarafından yönetilmiştir.

Dekken'de Marathi, Kannada ve Telugu gibi anadillerin yanı sıra Arapça, Farsça ve Hintçe konuşulmaktadır. Bu dillerin karışımından ise Dekkenî dili ortaya çıkmıştır. İsmi geçen diller dönemin önemli eserlerinde karıştırılarak kullanılmıştır. Bilhassa Farsça, Hintçe ve Arapça kelimeler birleştirilmiş ve yeni kelimeler ortaya atılmıştır. Golkonda ve Bicapur ulusal bir dil olarak Dekkenîceyi tanısa da Dekkenîce yerini Urduçaya bırakmıştır. Farsça bölgede öylesine etkin olmuştur ki bölgedeki hâkim dilleri gerek alfabeti ile gerekse usul ve kuralları ile etkisi altına almayı başarmıştır. Şiirler daha çok Farsça ve Urduçada yazılmıştır.

Dekke'nin ilk büyük şairi 1581-1612 yılları arasında Golkonda'yı yöneten Muhammed Kuli Kutub Şahi'dir. Dekkenî ve Fars dillerinde şiirler yazmıştır. Ayrıca Hâfız'dan eserleri tercüme etmiştir. İlk düz yazı çalışmasını Sab Ras, Muhammed Yahya İbn Sabek Fattahi'den aldığı teknik ile yazmıştır.

Muhammed Kuli, İsfahan'daki kültürel yaşamı o şehre taşıyarak orayı İranlılar için cazibe merkezi haline getirmiştir.

İbn-i Nishati, Ful Ban isimli Aleksandri ve Lokman'ın hikâyelerini konu alan mesnevi türünde yazdığı Farsça eser ile Abdullah Kutub Şah'ın gözdesi olmuştur. Gavvasi, Seyfu'l-Mülk, Miyan Miran Han Haşemi gibi şairler de dönemin önde gelen isimlerindedir.

Golkonda Krallığının ihtişamı, son büyük Babür hükümdarı Evrengzib'in, Golkonda'nın son kralı Abul Hasan Tana Şah'tan Golkonda'yı ele geçirmesiyle 1687'de sona ermiştir. Dekken ve Güney bölgelerin fethi ile Evrengzib, tüm alt kıtayı kapsayacak şekilde Babür İmparatorluğu'nu genişletmiştir. Ancak 1707'de ölümünden sonra imparatorluk hızla küçülmeye başlamış, Farsçanın gelişimi de durmuş ve sanatsal faaliyetlerin yapıldığı alanlar kapatılmıştır.

Karagözoğlu

1769'da Nizam Ali Han Asif Şah II, başkenti Evrengâbad'dan (Babürlü yöneticileri tarafından kurulan başkenti) Haydarâbad'a taşımıştır. Asif Şah hanedanlığının yedi Nizamı Dekken'i 1948 yılına kadar yönetmiştir.

1611'de İngilizler, Masulipatnam'daki yerleşim merkezlerini kurarak 1641'de Madras'a kadar ulaşmışlardır. Hollanda ve Fransızlar da Masulipatnam'a yerleşerek İngilizleri takip etmiştir. İngilizler ve Fransızlar ülkeye hâkim olduklarında, Nizam kısa sürede bu iki milletin varlığını tanıyarak dostluklarını kendi gücüne katmıştır. VII. Nizam'a "*İngiliz Hükümeti'nin İttifakı*" unvanı verilmiştir. Nizam'ın yönetimindeki Haydarâbad, Hindistan'ın en büyük eyaletlerinden birisidir.

Sonuç

Hindistan'da Farsça ve Fars edebiyatı denildiğinde akla daha çok kuzey bölgeler gelmektedir. Oysa güney bölgelerde de Farsça yaygınlaşmıştır. Özellikle Behmenîler ile birlikte adını duyurmaya başlayan Farsça, Kutub Şahilerin yönetiminde daha çok ilgi uyandırmış Hindistan'ın Güney kesimlerinde de sevilen dillerden biri olmuştur.

Marathi, Dakhni, Telugu, Kannada gibi dilleri öğrenen dönemin yöneticileri, bu dillerde şiirler kaleme almışlar ve dillerin gelişimini teşvik etmişlerdir. Günümüzde de bölgede konuşulan dillerde Farsça kökenli sözcüklere sıkça rastlanılmaktadır.

Asif Şah döneminde, Fars, Urdu, Telugu ve Marathi dilleri eş zamanlı olarak ilerleme kaydetmiştir. Farsça 1893'e kadar bölgenin resmi dili olmuş sonrasında yerini 1948'e kadar Urducaya bırakmıştır.

Kaynaklar

CHANDRA Satish (2006). *Medieval India: From Sultanat to the Mughals Part – II*, Har-Anand Publication, India.

EATON, R., M., (2005). *Social Life History Of Dekken The New Cambridge History Of India I · 8 A Social History Of The Deccan, 1300–1761 Eight Indian Lives* Cambridge University Press.

[https://Islamansiklopedisi.Org.Tr/Kutubsahiler/Hindistan'da Batı Dekken Bölgesinde Hüküm Süren Bir Türk Hânedanı \(1512-1687\)](https://Islamansiklopedisi.Org.Tr/Kutubsahiler/Hindistan'da%20Batı%20Dekken%20Bölgesinde%20Hüküm%20Süren%20Bir%20Türk%20Hânedanı%20(1512-1687).). Erişim Tarihi: 18.08.2018.

SHERWANI, H.K., (1973). *Joshi, P.M History of Medieval Deccan (1295-1721)*, Volume I Published Under Authority of The Goverment of Andhra Pradesh.

SHERWANI, H.K., (1974). *Joshi, P.M History of Medieval Deccan (1295-1721)* Volume II Published Under Authority of The Goverment of Andhra Pradesh.

YAZDANI, G., (1921). *Epigraphia Indo-Moslemica*, Superintendent Goverment Printing, Calcutta.

<http://hauntedindia.blogspot.com.tr/2014/06/golconda-fort-hyderabad.html>
Erişim Tarih: 15.08.2018.

<http://hauntedindia.blogspot.com.tr/2014/06/golconda-fort-hyderabad.html>
Erişim Tarihi: 17.7.2018.

<http://www.poemhunter.com/mohammad-quli-qutb-shah/biography/> Safevi
Erişim Tarihi: 11.07.2018.

<https://plugon.us/travelblogger/golkonda-fort-28c91> Erişim Tarihi:
14.07.2018.

<https://www.mapsofindia.com/history/mughal-empire.html> Erişim Tarihi:
22.08.2018.

<http://nchsbands.info/2017/golconda.html> Erişim Tarihi: 14.07.2018.